

92. Évkönyv
F. G. Gusztáv

Régi jó Budapest

Voltak törzsfőnökök. Nemcsak a rézbőrű indiánoknál, hanem a fehérbőrű budapestieknél is. A rettegett „tomahawk” helyett az utóbbiak csak a „tomadoch”-ot (így hívták zsargon nyelven a benzines öngyújtót, ami annyit jelent: hátha mégis ad tüzet?) villogtatták. Alapjában véve szelídlelkű, ártatlan emberek, de saját fészük (azaz hogy kerületük) korlátlan urai, ellentmondást nem tűrő politikai vezetői s a nagy tömegek zseniális megmozgatói.

A letűnt, régi liberális korszakoknak is megszülettek a maga apró kis diktátorai. Nemcsak a városházán, hanem a színházak tájékán is. Pedig a kettő eléggé messze esik egymástól. Jól csengő, hasonló volt a két szervezet. A városházán volt a klikk, a színházak táján a klakk. És mindkettőnek megvolt a maga törzsfőnöke. De, sőt az akkori tíz kerület mindegyikének külön-külön klikkje és törzsfőnöke is volt.

Lássuk előbb ennek a két szónak az etimológiáját. Mi is az a klikk? Szűk, társadalmi kör, legtöbbször „érdekkör”.

És mi a klakk? Itt már osztályoznunk kell. Elsőben is rugóra járó, összenyomható cilinderkalapot jelentett (claque) és ugyanaz a neve franciául a tapsnak is. Ebből a szóból származott azután a színházaknál a „bérelt tapsolók” csapata. A fizetésért felfogadott tapsolók összességét nevezték klakknak. (Gyakran megesett, hogy maguk a szereplő művészek fizették a klakkot.)

Idetartoztak még az „előnevetők” (egyés, előre meghatározott jelene-tek-nél), a „kedvező hangulat csinálók” és a „meghatottak” (akiknek sírnuk kellett, hangosan zokogva is a drámai kitöréseknél). Párisban régebben becenevük is volt ezeknek: „chevaliers de lustre”-nek, a csillár lovagjainak hívták őket.

De ne higgyük, hogy a klakk a mai századok kitalálása. Ősapja Nero császár volt, aki annak idején 5000 ifjút fogadott fel és fel is ruházott, hogy a római amphiteát-

rumban öt ünnepeljék és neki tapsoljanak.

A pesti városházi klikknek doyenje és legzseniálisabb törzsfőnöke Ehrlich G. Gusztáv volt, akinek ősei Morvarországból származtak s aki alacsony sorsból mint autodidakta küzdötte föl magát lakatosinasból a hetedik kerület törzsfőnökévé, sok évtizeden át koronázatlan királyává.

Hihetetlen agilitással „kormányozta” a kerületet mint egyszerű törvényhatósági bizottsági tag. Szava döntő volt minden városi kérdésben, de főleg azokban, amelyek az Erzsébetvárost érintették. Legendák keringtek hatalmáról, vagy befolyásáról, amellyel azonban soha vissza nem élt. Büszke volt pozíciójára, de a szó legigazibb értelmében demokrata volt. Hogy mi volt karrierjének titka? A klubélet.

Már kora ifjúságától fogva egyesületeket alapított, amelyekben ő sohasem volt elnök, mert nem is akart azzá lenni. De az egyesület vezetője mindig az ő embere volt. Így azután a háttérben ő dirigált, de a felelősséget a tényleges vezető viselte. Jótékonysága is rendkívüli módon emelte népszerűségét. Ha valamely célra pénz kellett, maga gyűjtött, sokszor kiméletlenül megsarcolva legjobb híveink tömegét, de a szükséges összeg egybegyűlt és a fájó sebek behegedtek.

Példás családi életet élt, de híres volt arról, hogy közéleti elfoglaltsága miatt alig étkezett otthon. Délben a hivatása foglalta le, esténként pedig a klub. Így történt meg — rossz nyelvek állítása szerint —, hogy amikor egyízben véletlenül otthon ebédel, apró kis gyermeke odaszólt az édesanyjának:

— Mama, ki ez a vendég-bácsi?... Mint a távoli harangszó, olybá tűnik fel ma már a szervezett klikk-klakk hangja. De a harang jelszava a régi: Vivos voco mortuos plango, fulgura frango. Hivom az élőket, temetem a holtakat, megfékezem a tüzeket...

Dr. Kovács Jenő

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Forrás:	Szerző:	Cím:	Idő	Oldal	Helyszám
Fővárosi Napszó	Kovács Jenő dr.	Régi jó Budapest	1946. november 23.	92.	92.

Osztályozás